

Briuselis, 2013 07 24
COM(2013) 549 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl Direktyvos 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje ir Reglamento (EB)
Nr. 924/2009 dėl tarptautinių mokėjimų Bendrijoje taikymo**

(Tekstas svarbus EEE)

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Direktyvos 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje ir Reglamento (EB) Nr. 924/2009 dėl tarptautinių mokėjimų Bendrijoje taikymo

(Tekstas svarbus EEE)

I. DIREKTYVA 2007/64/EB

1. ĮVADAS

Šioje ataskaitoje vertinama, kaip buvo taikoma Direktyva 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje (toliau – MPD), kaip nurodyta jos 87 straipsnyje. Ši ataskaita apima 2009–2012 m. laikotarpį. 87 straipsnyje reikalaujama, kad ataskaitoje būtų išnagrinėti šie klausimai: direktyvos taikymo sritis (ypač mažos vertės mokėjimo priemonės ir elektroniniai pinigai), operacijos, kai tik vieno iš mokėjimo paslaugų teikėjų buvimo vieta yra Europos Sąjungoje (angl. *one-leg transactions*), ir operacijos visomis valiutomis, leidimo išdavimo reikalavimų ir patekimo į rinką kliūtys, rizikos ribojimo reikalavimai (pradinis kapitalas, nuosavos lėšos, apsauga), mokėjimo įstaigų teikiami kreditai, įvykdymo laikotarpis ir mokėjimo operacijos neįvykdymas ar netinkamas įvykdymas. Tačiau ataskaitoje neapsiribojama vien šiais klausimais.

MPD peržiūra buvo pagrįsta dviem išorės tyrimais. Pirmojo (teisinio) tyrimo metu buvo vertinama MPD perkėlimo į nacionalinę teisę visose 27 valstybėse narėse teisinė atitiktis¹. Antrojo (ekonominio) tyrimo metu buvo nagrinėjamas MPD ir susijusio Reglamento (EB) Nr. 924/2009 ekonominis poveikis tarptautiniams mokėjimams eurai, palyginti su jų pirminiais tikslais². Tuo pačiu tikslu valstybių narių ir susijusių rinkos dalyvių teikiamą informaciją apie mažmeninių mokėjimų politiką surinko Komisijos patariamieji komitetai.

Šioje ataskaitoje apibūdinamas MPD perkėlimas į nacionalinę teisę (2 skirsnis), aptariamas jos taikymas ir poveikis (3 skirsnis), nustatomos pagrindinės MPD taikymo problemos (4 skirsnis) ir pateikiama keletas išvadų (5 skirsnis).

2. DIREKTYVOS PERKĖLIMAS Į NACIONALINĘ TEISĘ

MPD įsigaliojo 2007 m. gruodžio 25 d., o valstybės narės perkelti ją į nacionalinę teisę privalėjo iki 2009 m. lapkričio 1 d. Kai kurios valstybės narės direktyvą perkėlė pasibaigus nustatytajam terminui. Siekdamos įgyvendinti MPD, dauguma valstybių narių savo teisyną papildė nauju teisės aktu³.

Dėl MPD įgyvendinimo didelių sunkumų nekilo ir valstybės narės ją tinkamai įgyvendino⁴. Ją perkeltiant į nacionalinę teisę Komisijos tarnybos bendradarbiavo su valstybėmis narėmis ir teikė pagalbą, užtikrindamos tinkamą jos perkėlimą.

Tačiau, nepaisant direktyvoje nustatyto visiško suderinimo metodo⁵, atliekant teisinį tyrimą paaiškėjo, kad MPD esama specifinių ir abstrakčių nuostatų, dėl kurių kilo sunkumų ją įgyvendinti visoje ES. Kai kurios valstybės narės papildė MPD nuostatas papildomomis nacionalinėmis taisyklėmis.

¹ http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/transposition/psd_transposition_study_report_en.pdf

² „London Economics“ ir IFF tyrimas bendradarbiaujant su „PaySys“.

³ „Tipik“, p. 4.

⁴ „Tipik“, p. 5.

⁵ MPD 86 straipsnio 1 dalis.

MPD yra 25 neprivalomos nuostatos. Jei valstybė narė nusprendė įgyvendinti neprivalomą nuostatą, ji turėdavo pranešti apie tai Komisijai⁶.

Valstybės narės galėjo rinktis iš daug neprivalomų nuostatų, nes reikėjo atsižvelgti į nacionalinių rinkų ypatumus ir į derybų procesą prieš priimant MPD⁷. Kalbant apie neprivalomų nuostatų poveikį, suinteresuotieji subjektai daugiausia buvo neutralūs. Dėl tokio nuostatų skirtingumo nei vartotojai, nei paslaugų teikėjai rinkdamiesi veiklos vietą jurisdikcijos skirtumais nesinaudojo⁸.

3. DIREKTYVOS TAIKYMAS IR POVEIKIS

3.1. I antraštinė dalis. Dalykas, taikymo sritis ir terminų apibrėžtys

3.1.1. Taikymo sritis

2 straipsnyje apibūdinama taikymo sritis. MPD priede nusakoma, kokia veikla įvardijama terminu „mokėjimo paslaugos“, ir išvardijamos 7 mokėjimo paslaugų rūšys. Kaip ir 3 straipsnyje, kuriame aprašoma netaikymo sritis, į šį sąrašą įtrauktos paslaugos, priskiriamos MPD taikymo sričiai.

Atlikus ekonominį tyrimą padaryta išvada, kad esamas sąrašas yra pakankamas. Tam pritaria ir suinteresuotieji subjektai.

Tačiau gauti atsiliepimai taip pat sukėlė tam tikrų dvejonų dėl terminų apibrėžčių ir priedo išsamumo. Buvo manoma, kad į mokėjimo paslaugų sąrašą reikėtų įtraukti kai kurias paslaugas. Taip pat reikėjo atsižvelgti į technologijų naujoves ir verslo plėtrą. Dar buvo svarbu įtraukti trečiąsias šalis, teikiančias mokėjimo inicijavimo paslaugas.

3.1.2. Taikymo sritis pagal teritoriją ir valiutą

Pagal 2 straipsnio 1 dalį MPD ir jos sąlygų skaidrumo, informacijos atskleidimo reikalavimų ir veiklos vykdymo taisyklės yra taikomos tik Europos Sąjungos viduje atliekamoms operacijoms (angl. *two-leg transactions*).

Tačiau 13 valstybių narių į kai kurių MPD taisyklių taikymo sritį įtraukė operacijas, kai tik vieno iš mokėjimo paslaugų teikėjų buvimo vieta yra Europos Sąjungoje⁹, mokamų ir gaunamų mokėjimo operacijų ES segmente: 11 valstybių narių tai padarė priėmusios nacionalinės teisės aktus, o 2 valstybės narės – įteisinusios nuo sutarties leidžiančias nukrypti nuostatas. MPD taikymo sritis apsiriboja mokėjimo paslaugomis, vykdomomis ES valiutomis. Valstybės narės, kurios į MPD taikymo sritį įtraukė operacijas, kai tik vieno iš mokėjimo paslaugų teikėjų buvimo vieta yra Europos Sąjungoje, yra linkusios ją taip pat taikyti operacijoms, vykdomoms ne ES (EEE) valstybių valiutomis.

Tokie skirtingi režimai turi įtakos suinteresuotiesiems subjektams ir vartotojams. Be to, vartotojai tiesiog nežino, kad taikomi skirtingi reguliavimo režimai¹⁰. Kalbant apie paslaugų teikėjus, mažiau nei 25 proc. iš jų operacijoms, kai tik vieno iš mokėjimo paslaugų teikėjų buvimo vieta yra Europos Sąjungoje, ir operacijoms, kai abiejų mokėjimo paslaugų teikėjų buvimo vieta yra Europos Sąjungoje, naudoja skirtingas sistemas ir procedūras¹¹.

3.1.3. Netaikymo sritis

⁶ http://ec.europa.eu/internal_market/payments/framework/options_en.htm.

⁷ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 169.

⁸ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 171.

⁹ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 136–139.

¹⁰ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 141.

¹¹ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 148.

3 straipsnyje pateikiamas sąrašas mokėjimo operacijų ar paslaugų, kurioms MPD nėra taikoma. Dėl šios netaikymo srities vartotojams sunku suprasti, kuri veikla priskiriama kuriai reglamentavimo sistemai. Komisijos užsakymu atlikta apklausa parodė, kad 82 proc. iš 24 vartotojų asociacijų iš 20 skirtingų valstybių narių ir 15 kompetentingų institucijų pritaria netaikymo srities nuostatos koregavimui¹². Suinteresuotieji subjektai prašo išaiškinti arba atšaukti kai kurias netaikymo srities nuostatas. Be to, mokėjimo paslaugų teikėjai yra linkę patys nustatyti, ar jų veikla priskiriama MPD taikymo sričiai. Dėl to gali būti bandoma apeiti taisyklės arba gali atsitikti taip, kad kompetentingos institucijos bus užverstos teikėjų prašymais gauti informaciją¹³.

3.1.4. Mažos vertės mokėjimai ir elektroniniai pinigai

34 ir 53 straipsniuose nustatomi nuo informavimo reikalavimų ir veiklos vykdymo taisyklių nukrypti leidžiančių nuostatų, taikomų paprastiems mokėjimo produktams bei mažos vertės mokėjimo operacijoms, principai. MPD nuostatos yra lanksčios, nes valstybės narės gali pasirinkti, ar sumažinti, ar padvigubinti nuostatose nurodytas nacionalinių mokėjimo operacijų sumas, taip pat, ar padidinti šias sumas išankstinio mokėjimo priemonėms¹⁴. Daug valstybių narių nusprendė padvigubinti sumą ir padidinti išankstinio mokėjimo priemonių ribą iki 500 EUR. Pagal Komisijos užsakymą atlikta apklausa parodė, kad tik 17 iš 69 kredito įstaigų teigė, jog jos siūlė taikyti tas priemones, kurios patenka į mažos vertės mokėjimų priemonėms taikomą nukrypti leidžiančią nuostatą. Ši lengvesnė teisinė tvarka tiesiogiai konkuruoja su kitomis dar lengvesnėmis MPD nustatytais taisyklėmis (t. y. išimties, taikomos mažoms mokėjimo įstaigoms; mokėjimo veikla, kuriai reikalavimai netaikomi). Manoma, kad riba, reikalavimai, susiję su informacija, ir teisių bei pareigų ribojimas mažos vertės operacijoms yra tinkami¹⁵.

3.1.5. Mikroįmonės

30 straipsnio 2 dalyje ir 51 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad valstybės narės gali nustatyti, jog III ir IV antraštinių dalių nuostatos taikomos mikroįmonėms. Pastarosios apibrėžiamos MPD teikiant nuorodą¹⁶ į Komisijos rekomendaciją 2003/361/EB dėl mikroįmonių, mažų ir vidutinių įmonių apibrėžimo¹⁷.

9 valstybės narės pasinaudojo III antraštinėje dalyje suteikiama galimybe¹⁸, o 8 – galimybe, nurodyta IV antraštinėje dalyje¹⁹. Ekonominiame tyrime teigiama, kad pasirenkamos nuostatos gali tikt mažiausios mikroįmonės, bet ne toms, kurių balanso suma siekia 2 milijonus EUR ir kuriose dirba 10 darbuotojų²⁰.

3.2. II antraštinė dalis – Mokėjimo paslaugų teikėjai

3.2.1. Teisė veikti visoje ES gavus leidimą vienoje valstybėje narėje

Teisę veikti visoje ES turinčių mokėjimo įstaigų skaičius valstybėse narėse visoje EEE labai skiriasi. Kai kuriose šalyse yra labai daug mokėjimo įstaigų, kurios pateikė prašymus veikti

¹² IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 130–131.

¹³ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 131.

¹⁴ MPD 34 straipsnio 2 dalis.

¹⁵ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 152–153.

¹⁶ MPD 4 straipsnio 26 dalis.

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:en:PDF>.

¹⁸ „Tipik“, p. 31.

¹⁹ „Tipik“, p. 42.

²⁰ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 165.

keliose valstybėse narėse, kitose – iš viso nėra įstaigų, kurios būtų pareiškusios tokį norą, kad galėtų užsiimti veikla užsienyje²¹.

Suinteresuotiesiems subjektams teisė veikti visoje ES yra svarbus veiksnys²². Kompetentingos institucijos į tai žiūri skirtingai. Vis dėlto tokios teisės įvedimas yra svarbus pokytis ir nors šios nuostatos poveikis rinkai dar nebuvo įrodytas, MPD nustatomas tvirtas visos Europos mokėjimo įstaigų plėtros pagrindas²³.

3.2.2. Leidimų išdavimo reikalavimai

Kai kurios valstybės narės paprašė suteikti papildomos ir išsamesnės informacijos apie prašymo formas²⁴, kurias turi pateikti mokėjimo įstaigos veiklą pageidaujančios vykdyti įstaigos.

Pažymėtina, kad 6 šalyse po 2007 m. įkurtų naujų mokėjimo įstaigų skaičius sudaro 50 proc. ar daugiau visų šiuo metu veikiančių mokėjimo įstaigų²⁵.

3.2.3. Rizikos ribojimo reikalavimai (pradinis kapitalas, nuosavos lėšos, apsauga)

Direktyvoje mokėjimo įstaigoms nustatomos rizikos ribojimo reikalavimų taisyklės, įskaitant pradinio kapitalo²⁶, nuosavų lėšų²⁷ ir apsaugos reikalavimus²⁸.

3.2.3.1. Pradinio kapitalo reikalavimas

Reikalaujamo pradinio kapitalo suma svyruoja nuo 20 000 EUR iki 125 000 EUR, priklausomai nuo to, kokią veiklą vykdo mokėjimo paslaugų teikėjas.

3.2.3.2. Nuosavos lėšos

12 valstybių narių nusprendė taikyti 7 straipsnio 3 dalyje nustatytą pasirenkamą nuostatą²⁹, pagal kurią valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 8 straipsnyje nustatytų metodų skaičiuojant mokėjimo įstaigų, kurioms taikoma konsoliduota patronuojančiųjų kredito įstaigų priežiūra, nuosavas lėšas³⁰.

Nuosavų lėšų suma gali būti 20 proc. didesnė ar mažesnė už sumą, gautą skaičiuojant pasirinktu metodu³¹. Tik 2 valstybės narės nepasirinko šios galimybės. 2 valstybės pasinaudojo galimybe tik padidinti reikalavimus nuosavų lėšų sumai, likusios valstybės narės pasirinko abi galimybes³². Tačiau didžioji dauguma priežiūros institucijų šia galimybe nepasinaudojo, nors teisinę galimybę ja pasinaudoti pasiliko³³. Apskritai suinteresuotieji subjektai (įskaitant 16 nacionalinių institucijų) sutinka, kad reikalavimai nuosavoms lėšoms yra pakankamai aukšti³⁴.

3.2.3.3. Apsaugos reikalavimai

²¹ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 175.

²² IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 180–183.

²³ Pagal 13 valstybių narių duomenis – IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 177.

²⁴ „Tipik“, p. 10.

²⁵ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 192.

²⁶ MPD 6 straipsnis.

²⁷ MPD 7 straipsnis.

²⁸ MPD 9 straipsnis.

²⁹ „Tipik“, p. 12.

³⁰ Vadovaujantis Direktyva 2006/48/EB.

³¹ MPD 8 straipsnio 3 dalis.

³² „Tipik“, p. 13.

³³ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 198.

³⁴ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 200.

Yra nustatytos 2 lėšų apsaugos galimybės: mokėjimo įstaigos gali tokias lėšas laikyti atskiroje sąskaitoje arba jas apdrausti. Dauguma EEE mokėjimo įstaigų yra linkusios naudotis pirmuoju būdu, nes manoma, kad jis aiškesnis, patogesnis, pigesnis ir atitinka nacionalinę teisę bei yra įprastas. Apsaugos reikalavimai nustato aukštą vartotojų apsaugos lygį³⁵.

3.2.4. Mokėjimo įstaigos, kurioms taikomos išimtys

Fiziniai ir juridiniai asmenys gali būti įtraukti į mokėjimo paslaugų teikėjų registrą³⁶ ir, kaip nustatyta 26 ir 27 straipsniuose, gali naudotis lengvesnėmis rizikos ribojimo taisyklėmis. Ši galimybė į nacionalinę teisę buvo perkelta 15 valstybių narių, tačiau iki šiol ja pasinaudojo tik 9 iš jų. Iki šiol 2 203 vadinamosios mažos mokėjimo įstaigos (arba įstaigos, kurioms taikoma mokėjimo išimtis, registruotos mokėjimo įstaigos) pasinaudojo šiuo lengvesniu režimu. Jei nebūtų siūloma galimybė pasinaudoti išimties taikymu, kai kurie teikėjai veiktų už reguliavimo sistemos ribų³⁷.

3.2.5. Teisė naudotis mokėjimo sistemomis

Dauguma valstybių narių 28 straipsnį tiesiogiai perkėlė į nacionalinę teisę³⁸. Dėl to, kad ši nuostata galioja ne visoms mokėjimo sistemoms, susidaro skirtingos mokėjimo įstaigų, o ypač kredito įstaigų veiklos sąlygos. Komisijos konsultacijų dėl Žaliosios knygos „Integruotos Europos mokėjimų kortele, internetu ir mobiliuoju telefonu rinkos kūrimas“³⁹ metu gauti atsakymai rodo, kad mokėjimo įstaigos yra susirūpinusios dėl MPD nuostatos apie naudojimąsi mokėjimo sistemomis poveikio. Kita vertus, kredito įstaigos linkusios teigti, kad mokėjimo sistemos turėtų būti apsaugotos nuo bet kokios rizikos, kuri apskritai gali daryti nepageidaujamą poveikį sistemoms, todėl, jų manymu, mokėjimo sistemos turėtų likti prižiūrimos, o naudojimasis jomis turėtų būti ribojamas.

3.3. III antraštinė dalis – Skaidrumas ir informavimo reikalavimai

3.3.1. Standartizuotos sąlygos ir informacijos, susijusios su kainų bei mokesčių skaičiavimu, kuri teikiama vartotojams ir teikėjams, skaidrumas

Nustatyta vartotojams aktualių problemų⁴⁰, susijusių su taikymo sritimi, kokybe, pernelyg techniniu turiniu, skaidrumo problemomis ir prieinamumu.

Sąlygų skaidrumo taisyklės ir informavimo reikalavimai taikomi paprastoms mokėjimo paslaugoms (vieno mokėjimo operacija, pvz., vienkartinės piniginės perlaidos ar sąskaitų apmokėjimas) ir sudėtingesnėms paslaugoms, teikiamoms pagal bendrąsias sutartis (pagal kurias vykdomos atskiros mokėjimo operacijos). Didžiausia problema dėl vienkartinių operacijų yra informacijos apie valiutos keitimo kursą, taikomą kortele atliekamoms operacijoms, teikimas⁴¹. Pagal MPD reikalaujama, kad vartotojas būtų iš anksto informuojamas apie taikomą valiutos keitimo kursą, arba, jei bus taikomas pagrindinis valiutos keitimo kursas, – apie atitinkamą valiutos keitimo kurso datą. Praktikoje dažnai taip nėra. Kitos nerimą keliančios sritys: mokesčių išskaidymas ir informacija apie įskaitymo į mokėjimo sąskaitą datą tais atvejais, kai mokėjimo sąskaita neduoda palūkanų arba kai nėra mokėjimo sąskaitos.

³⁵ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 197.

³⁶ Išdėstyta MPD 13 straipsnyje.

³⁷ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 207.

³⁸ „Tipik“, p. 30.

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0941:FIN:EN:PDF>.
<https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp>.

Atsakymai:

⁴⁰ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 295.

⁴¹ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 246.

Suderintos bendrųjų sutarčių taisyklės numato, kad prieš pasirašant sutartį, reikia pateikti išsamią informaciją, taip pat reikia teikti informaciją prieš vykdant operaciją ir ją įvykdžius, pranešti apie informacijos teikimo būdus (įskaitant tiesioginį ir nuotolinį ryšį), teikti nuolatinę galimybę susipažinti su sutarties sąlygomis, informuoti apie bendrosios sutarties pakeitimus, įskaitant palūkanų normos ir valiutos pasikeitimą ir jos nutraukimą.

Buvo tik keli pagrindiniai nerimą keliantys klausimai ir jie daugiausia buvo susiję su bendrųjų sutarčių pakeitimais. Gali būti, kad ne visada tinkamai laikomasi reikalavimo teikti informaciją apie siūlomus pakeitimus ir ne visada bus laukiama du mėnesius nuo pranešimų apie pakeitimus iki jų įsigaliojimo. Konkretus bendrosios sutarties pakeitimo pavyzdys gali būti palūkanų normos ir mokesčių pakeitimas.

MPD nėra išsamiai nurodyta, kaip elgtis, jei vartotojas nepritaria bendrosios sutarties pakeitimams.

3.4. IV antraštinė dalis – Teisės ir pareigos

3.4.1. Pridėtinių mokesčių taikymas

MPD į pridėtinius mokesčius žiūrima kaip į skatinamąją priemonę, kuria gali naudotis valstybės narės. 14 iš jų apskritai uždraudė taikyti pridėtinius mokesčius, 1 valstybė narė uždraudė juos taikyti naudojant debeto korteles, o naudojant kredito korteles – leido, o 12 valstybių narių apskritai jų neuždraudė, leisdamos juos taikyti naudojant visas korteles, o 1 valstybė narė leido mokesčius taikyti tik naudojant kredito korteles⁴².

Valstybėse narėse, kuriose leidžiama taikyti pridėtinius mokesčius, problema atsiranda dėl to, kad naudojimosi kortele mokestis dažnai vartotojui atskleidžiamas vėliau. Pridėtinių mokesčių taikymo kontrolė yra taip pat susijusi su vėlesnių mokėjimo paslaugų grandinės veiksmų kontroliavimu. Taip pat reikia priminti, kad Direktyva dėl vartotojų teisių (2011/83/ES) apribotą teisę įvesti pridėtinius mokesčius nuo 2014 m. vidurio.

3.4.2. Atsakomybė (nesankcionuotos mokėjimo operacijos)

60 straipsnyje nustatoma teisė į nesankcionuotos mokėjimo operacijos sumos grąžinimą. Neatidėliotino visų nesankcionuotų mokėjimo operacijų sumų grąžinimo principas besąlygiškai taikomas visiems vartotojams.

61 straipsnio 1 dalyje nustatoma leidžianti nukrypti nuostata, pagal kurią mokėtojams, o ne mokėjimo paslaugų teikėjams tenka su visomis nesankcionuotomis mokėjimo operacijomis susiję nuostoliai. Tokia atsakomybė atsiranda dėl prarastų ar pavogtų mokėjimo priemonių panaudojimo arba dėl neteisėto jų įgijimo. MPD nuostata taip pat nustatoma ne didesnė kaip 150 EUR suma. Įgyvendinant šią nuostatą išryškėja skirtingi požiūriai: kai atkartojami ne visi MPD nuostatoje nurodyti aspektai, kai kuriose valstybėse narėse nustatyta vartotojų atsakomybė nesiekia 150 eurų, kitose – vartotojams vis dar reikia padengti visus nuostolius.

3.4.3. Teisė į sumos grąžinimą

Kaip nurodyta 62 ir po jo einančiuose straipsniuose, mokėtojai gali prašyti, kad tam tikromis sąlygomis, o ypač, kai mokėtojas nesutinka su gavėju dėl iš sąskaitos nurašytų lėšų sumos, per aštuonias savaites jiems būtų grąžinta sankcionuoto mokėjimo operacijos suma. Kaip skelbiama Komisijos deklaracijoje dėl SEPA galutinės datos reglamento, Komisija įvertino, ar suderinta mokėjimo operacijos sumos grąžinimo taisyklė pasiteisino kaip šiam tikslui tinkama priemonė. Taisyklės parengtos taip, kad mokėtojams būtų teikiama plataus spektro apsauga. Šiuo metu galiojančios taisyklės kartais laikomos mažiau palankiomis nei kai kurios anksčiau galiojusios nacionalinės taisyklės. Dėl to daugelis valstybių narių išplėtė teisę grąžinti

⁴² „Tipik“, p. 44.

mokėjimo operacijos sumą ir įtraukė visus tiesioginio debeto atvejus be jokių sąlygų. Kadangi dabar galiojančios SEPA tiesioginio debeto taisyklės taip pat numato teisę į besąlyginį mokėjimo operacijos sumos grąžinimą tiesioginio debeto atveju, kai kurie teikėjai besąlyginę teisę taip pat taiko savanoriškai. Kai kurie teikėjai pareiškė didelį susirūpinimą dėl mokėjimo operacijų sumų grąžinimo teisių taikymo. Nors 10 dienų laikotarpis, per kurį turi būti grąžinama suma, tiesioginio debeto atveju apskritai buvo traktuojamas kaip tinkamas, tačiau kalbant apie operacijas kortele, toks laikotarpis laikomas netinkamu, nes teikėjas per 10 darbo dienų paprastai negali nustatyti prašymo grąžinti pinigų pagrįstumo⁴³.

3.4.4. Įvykdymo laikas

Teikėjai neinformavo apie jokių didesnių sunkumų dėl MPD numatytų mokėjimo operacijų įvykdymo laiko arba dėl įskaitymo datų⁴⁴. Dauguma valstybių narių tinkamai įgyvendino MPD įvestą taisyklę dėl sumos įskaitymo laiko ir galimas nukrypti leidžiančias nuostatas pagal mokėtojų ir jų paslaugų teikėjų susitarimą, taip pat ir tas, kurios yra susijusios su popierine forma inicijuotomis mokėjimo operacijomis. Tačiau atrodo, kad ne visos valstybės narės priėmė šias 2 nukrypti leidžiančias nuostatas.

Nors pagal MPD numatomas tik toks mokėjimo paslaugų laikas, po kurio gautas mokėjimo nurodymas laikomas gautu kitą darbo dieną, kai operacija atliekama besibaigiant darbo dienai, bet kredito įstaigos tokį laiką traktavo gana skirtingai. Ši sąvoka suprantama skirtingai. Todėl tai gali turėti įtakos realiam mokėjimų įvykdymo laikui.

3.4.5. Mokėjimo operacijos neįvykdymas arba netinkamas įvykdymas

Pagal 75 straipsnį mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas nedelsdamas grąžina mokėtojui neįvykdytos ar netinkamai įvykdytos mokėjimo operacijos sumą.

Teikėjai informavo apie savo susirūpinimą dėl jiems tenkančios griežtos atsakomybės tam tikrais atvejais, ypač dėl sąlygų skaidrumo ir informacijos teikimo. MPD nustatyta, kad mokėjimo operacijos sumos grąžinimas visais atvejais yra mokėjimo operacijos netinkamo įvykdymo taisomoji priemonė, kuri yra suprantama kaip atitinkamos sumos įskaitymas į gavėjo mokėjimo sąskaitą. Interpretuojant pažodžiui, MPD taisyklė galėtų reikšti, kad netinkamas mokėjimo operacijos įvykdymas taip pat apimtų ir pavėluotą įvykdymą. Šiuo atžvilgiu pagrindinis atsakomybės nuostatų veiksmingumo faktorius yra greitis, lemiantis, per kokį laikotarpį vartotojui bus grąžinti pinigai. MPD nenurodyti jokie konkretūs galutiniai terminai, kuriais būtų reglamentuojamas pinigų grąžinimo užbaigimas.

4. MPD GALIOJIMO APŽVALGA: KYLANTYS KLAUSIMAI

Patvirtinus MPD jau pasiekta didelė bendros mažmeninių mokėjimų rinkos pažanga. Tačiau ši rinka nuolat kinta ir per pastaruosius keletą metų joje buvo įdiegta reikšmingų inovacijų. Svarbios šios rinkos sritys, ypač mokėjimai kortelėmis ir naujos mokėjimo priemonės, tokios kaip mokėjimas internetu ir mobiliaisiais prietaisais, dažnai vis dar ribojamos valstybių sienų, todėl sunkiau veiksmingai plėtoti novatoriškas ir paprastas naudoti skaitmenines mokėjimo paslaugas ir vartotojams bei mažmenininkams teikti veiksmingus, patogius ir saugius mokėjimo metodus (galbūt išskyrus kredito korteles), kad būtų galima pirkti vis įvairesnių prekių bei paslaugų visoje Europoje. Vėliausios šių rinkų permainos taip pat parodė kai kurias reguliavimo spragas ir rinkos nepakankamumą, susijusius su mokėjimais kortelėmis, internetu ir mobiliaisiais prietaisais. Šiems klausimams tinkamai išspręsti reikėtų numatyti suderintą visos Europos metodą.

5. IŠVADOS

⁴³ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 267.

⁴⁴ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 270.

MPD nustatytos suderintos mokėjimo paslaugų teikėjų teisės ir pareigos palengvino vienodų mokėjimo paslaugų teikimą visoje ES, o daugeliui mokėjimo paslaugų teikėjų padėjo sumažinti teisės aktų laikymosi ir gamybos išlaidas. Tikėtina nauda dar nėra iki gali išnaudota, nes skiriasi visoje ES taikomi kiti teisės aktai (pinigų plovimo prevencijos, duomenų apsaugos, vartotojų apsaugos). Vartotojų požiūriu pagrindinės problemos susijusios su skirtingais mokėjimo paslaugų teikėjų ir valstybių narių taikomais metodais, nes direktyva, kalbant apie jos įgyvendinimą, suteikė tam tikrą veiksmų laisvę ir pasirinkimo galimybes⁴⁵.

II. REGLAMENTAS (EB) NR. 924/2009

1. Įvadas

Reglamentu (EB) Nr. 924/2009 yra pašalinami atlyginimo už tarptautinius ir valstybėje narėje atliekamus mokėjimus eurai skirtumai. Reglamentas taikomas visose ES valstybėse narėse atliekamiems mokėjimams eurai. Jo pagrindinis principas toks: atlyginimas už tokios pačios vertės mokėjimo operacijas, atliekamas visų ES mokėjimo paslaugų teikėjų, turi būti toks pats, nesvarbu, ar būtų vykdomas valstybėje narėje, ar tarptautiniu mastu. Šis reglamentas taikomas visiems elektroniniu būdu atliekamiems mokėjimams, įskaitant kredito pervedimus, tiesioginio debeto operacijas, grynųjų pinigų išėmimo operacijas, mokėjimo operacijas debeto ar kredito kortelėmis ir pinigines perlaidas.

Vadovaujantis Reglamentu (EB) Nr. 924/2009 ir jo pirmtaku – Reglamentu (EB) Nr. 2560/2001, buvo gerokai sumažintas vartotojų (ir kitų mokėjimo paslaugų vartotojų) mokamas atlyginimas už reguliuojamas mokėjimo paslaugas. Pavyzdžiui, atlyginimo už 100 EUR kredito pervedimą ES vidurkis sumažėjo nuo 23,60 EUR 2001 m. iki 2,46 EUR 2005 m. Panašiai ir atlyginimas už tarptautinį grynųjų eurų išėmimą iš bankomatų sumažėjo iki tokio paties lygio, kuris taikomas kortelių turėtojams atliekant operacijas savo šalyje. Taigi, reglamento nuostatos milijonams ES piliečių padėjo nemažai sutaupyti.

2. Straipsnis dėl peržiūros

Reglamento 15 straipsnyje nustatytas reikalavimas pateikti dvi ataskaitas. Pirmosios ataskaitos tikslas – aptarti, ar nereikėtų panaikinti nacionalinės teisės aktuose įtvirtintas prievoles teikti atsiskaitymais grindžiamus statistinius duomenis ir tai yra susiję su reglamento 5 straipsniu.

Antrosios ataskaitos tikslas – įvertinti, kaip apskritai yra taikomas reglamentas ir išsamiau apžvelgti tris konkrečius klausimus:

- IBAN ir BIC naudojimą automatizuojant mokėjimus;
- 3 straipsnio 1 dalyje nurodytos viršutinės ribos tinkamumą, t. y. 50 000 EUR viršutinė riba, iki kurios galioja šis reglamentas;
- rinkos plėtojimą, susijusį su 6, 7 ir 8 straipsnių taikymu, t. y. dėl tarpbankinių mokesčių už tiesioginio debeto operacijas ir dėl tiesioginio debeto operacijų prieinamumo.

Klausimai, dėl kurių teisės aktų rengėjai numatė ataskaitas, buvo nagrinėjami naujajame 2010 m. gruodžio mėn. pateiktame Komisijos reglamento pasiūlyme.

3. Reglamentu (ES) Nr. 260/2012 įvesti taisymai (Reglamentas dėl perėjimo prie SEPA)

⁴⁵ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 288.

Perėjimo prie SEPA reglamentu, kuris įsigaliojo 2012 m. kovo 31 d., įvedami keli Reglamento dėl tarptautinių mokėjimų teksto pakeitimai. Pirmiausia:

- nuo 2016 m. vasario 1 d. panaikinama nacionalinės teisės aktuose įtvirtinta pareiga teikti atsiskaitymais grindžiamus duomenis, susijusius su bet kokios vertės mokėjimais;
- vadovaujantis bendrosiomis Reglamente dėl perėjimo prie SEPA nustatytomis taisyklėmis, atliekant automatinius mokėjimus būtina naudoti IBAN ir BIC;
- panaikintas 3 straipsnio 1 dalyje nurodytas 50 000 EUR viršutinės ribos reikalavimas;
- nagrinėjama tarpbankinių mokesčių už tiesioginio debeto operacijas teisinė padėtis (Tarptautinių mokėjimų reglamento 6 ir 7 straipsniai);
- patvirtintas tiesioginio debeto operacijų prieinamumas (Tarptautinių mokėjimų reglamento 8 straipsnis).

4. Išvados

Priimant perėjimo prie SEPA reglamentą buvo išsamiai peržiūrėti Tarptautinių mokėjimų reglamento 15 straipsnio klausimai. Todėl nėra reikalo dar kartą peržiūrėti šių reglamento nuostatų. Reikia pabrėžti, kad 50 000 EUR ribos panaikinimas reiškia didelę ir sveikintą Europos mažmeninių mokėjimų rinkos integracijos pažangą.

Nors atliekant ekonominį tyrimą iškelta daug klausimų dėl reglamento taikymo, tačiau jo rezultatai iš esmės patvirtino, kad reglamentas veikia nepriekaištingai. Pavyzdžiui, atlyginimo už 100 EUR pervedimą visos euro zonos vidurkis ir toliau mažėjo iki 0,50 EUR pervedimus atliekant internetu ir išliko mažas – 3,10 EUR pervedimus atliekant banko skyriuose⁴⁶.

Todėl Komisija priėjo prie išvados, kad šiuo metu Reglamento (EB) Nr. 924/2009 teksto keisti nebūtina ir to daryti nerekomenduoja.

III. GALUTINĖS IŠVADOS

MPD tikslai yra „Bendrijos lygiu sukurti šiuolaikišką ir nuoseklią mokėjimo paslaugų teisinę struktūrą, nepaisant to, ar tos paslaugos yra suderinamos su sistema, sukurta pagal finansinio sektoriaus bendros mokėjimų euras erdvės iniciatyvą, kuri būtų neutrali ir užtikrintų lygiavertės sąlygas visoms mokėjimo sistemoms, kad būtų išsaugota pasirinkimo galimybė vartotojams, kuri, lyginant su esamomis nacionalinėmis sistemomis, būtų didelis žingsnis pirmyn vartotojo patiriamų išlaidų, saugumo ir veiksmingumo srityje“⁴⁷. MPD apskritai atitinka savo tikslą, o bet kokie galimi vėlesni pokyčiai turėtų būti plėtojamojo, o ne pertvarkomojo pobūdžio.

MPD ir jos poveikio analizėje siūloma, kad siekiant, jog MPD taptų veiksmingesnė, joje galima numatyti daug pakeitimų, išaiškinti keletą jos aspektų⁴⁸, užtikrinti vienodas veiklos sąlygas ir atsižvelgti į technologines naujoves. Šiuo požiūriu MPD taikoma tik mokėjimams, kai abu galutiniai teikėjai yra EEE teritorijoje, bet, pavyzdžiui, ne operacijoms su trečiosiomis šalimis (angl. *one-leg transactions*). Tuo metu, kai ji buvo priimama, kai kurių rūšių veiklai, susijusiai su mokėjimais, MPD nuostatos negaliojo. Dėl to susidarė padėtis, kai MPD nustatyta apsauga mokėjimo paslaugų vartotojams nėra taikoma vis daugiau operacijų

⁴⁶ 2012 m. rugsėjo mėn. duomenys.

⁴⁷ MPD 4 konstatuojamoji dalis.

⁴⁸ IFF, „London Economics“ ir „PaySys“, p. 275.

atžvilgiu, taip pat kilo neaiškumų dėl realios direktyvos taikymo srities ir susidarė nevienodos veiklos sąlygos. MPD siūlomas lankstumas suteikiant galimybę prekiautojams imti mokesť ar suteikti nuolaidą siekiant, kad vartotojas pasirinktų veiksmingiausią mokėjimo būdą, taip pat valstybėms narėms suteikta galimybė uždrausti ar apriboti bet kokį tokio pobūdžio pridėtinį apmokestinimą savo teritorijoje sudarė sąlygas ypatingam rinkos nevienalytiškumui atsirasti. Siekiant stiprinti vartotojų apsaugą ir skatinti teisinį tikrumą būtų galima svarstyti tolesnį pinigų grąžinimo taisyklių dėl tiesioginio debeto suderinimą, kad būtų išvengta dabartinių šios srities skirtumų Europoje. Taip pat galima būtų susiaurinti supaprastinto režimo taikymo sritį mažosioms mokėjimo įstaigoms ir numatyti keletą atsakomybės nuostatų pakeitimų.

Taip pat reikia atsižvelgti į technologinę verslo plėtrą. Rinkoje atsirado naujų dalyvių (mokėjimo paslaugas teikiančių trečiųjų šalių), kurie daugiausia siūlo pigius internetinius mokėjimo sprendimus, kai, vartotojams sutikus, naudojamos jų namų elektroninės bankininkystės programos; jie informuoja prekiautojus, kad pinigai tuoj bus jų sąskaitoje ir taip palengvina prekybą internetu. Kai kurie dalyviai taip pat siūlo konsoliduotą informaciją apie skirtingas mokėjimo paslaugų vartotojo sąskaitas (informavimo apie sąskaitas paslaugos). Nors šie nauji dalyviai apskritai mokėjimo paslaugų vartotojams – tiek prekiautojams, tiek vartotojams – teikia nepaneigiamos naudos ir prisideda prie konkurencijos rinkoje, ES lygiu reikia spręsti saugumo, galimybės susipažinti su informacija apie mokėjimo sąskaitas ar duomenų privatumo klausimus, ir jų, kaip mokėjimo įstaigų pagal MPD nuostatas, galimą licencijavimą bei priežiūrą.

Kalbant apie Reglamentą (EB) Nr. 924/2009, kaip pirmiau nurodyta, jo taikymo srities nebereikia peržiūrėti ar tikslinti.

1 priedas

Reglamentu (ES) Nr. 260/2012 nustatyti Reglamento (EB) Nr. 924/2009 pakeitimai

Tarptautinių mokėjimų reglamentas	Pirminė nuostata	Perėjimo prie SEPA reglamentas	Pakeista nuostata
3 str. 1 dalis	Už mokėjimus, neviršijančius 50 000 EUR sumos , imamas atlyginimas turi būti toks pats už tarptautinius ir už atitinkamus nacionalinius tos pačios vertės mokėjimus.	17 str. 2 dalis	už bet kokios vertės mokėjimus eurai imamas atlyginimas turi būti toks pats už tarptautinius mokėjimus ir už atitinkamus nacionalinius tos pačios vertės mokėjimus.
5 str.	Valstybės narės panaikina pareigas teikti atsiskaitymais grindžiamus statistinius duomenis, susijusius su mokėjimais, neviršijančiais 50 000 EUR sumos .	17 str. 4 dalis	Nuo 2016 m. vasario 1 d. valstybės narės panaikina pareigas teikti atsiskaitymais grindžiamus statistinius duomenis, susijusius su bet kokios vertės mokėjimais.
6 str.	Tarptautinėms tiesioginio debeto operacijoms, atliktoms anksčiau nei 2012 m. lapkričio 1 d., taikomas 0,088 EUR daugiašalis tarpbankinis mokestis , išskyrus atvejus, kai buvo susitarta dėl mažesnio tarpbankinio mokesčio.	6 str. 3 dalis ir 8 str.	Tarptautinėms tiesioginio debeto operacijoms, atliktoms anksčiau nei 2012 m. lapkričio 1 d. taikomas daugiašalis tarpbankinis mokestis . Nuo 2014 m. vasario 1 d. vadovaujantis griežtai nustatytais kriterijais (grindžiant išlaidomis) daugiašalis tarpbankinis mokestis už tarptautines tiesioginio debeto operacijas gali būti taikomas R operacijoms .
7 str.	Daugiašalis tarpbankinis mokestis bus taikomas anksčiau nei 2012 m. lapkričio 1 d. atliktoms nacionalinėms tiesioginio debeto operacijoms, bet tik jei jis egzistavo toje valstybėje narėje anksčiau	6 str. 3 dalis, 8 str. ir 17 str. 5 dalis	Daugiašalis tarpbankinis mokestis bus taikomas anksčiau nei 2017 m. lapkričio 1 d. atliktoms nacionalinėms tiesioginio debeto operacijoms, bet tik jei jis egzistavo toje valstybėje narėje anksčiau

	nei 2009 m. lapkričio 1 d.		nei 2009 m. lapkričio 1 d. Nuo 2014 m. vasario 1 d. vadovaujantis griežtai nustatytais kriterijais (grindžiant išlaidomis) jį galima taikyti R operacijoms.
8 str.	MPT euro zonai priklausančiose valstybėse narėse iki 2010 m. lapkričio 1 d. turi užtikrinti prieinamumą atliekant tiesioginio debeto operacijas. Euro zonai nepriklausančiose valstybėse MPT turi jas užtikrinti iki 2014 m. lapkričio 1 d.	3 str., 16 str. 2 dalis ir 17 str. 6 dalis	MPT euro zonai priklausančiose valstybėse narėse turi nedelsiant užtikrinti prieinamumą atliekant (kredito pervedimus ir) tiesioginio debeto operacijas. Euro zonai nepriklausančiose valstybėse MPT turi jas užtikrinti iki 2016 m. spalio 31 d.
15 str. 2 dalis	(IBAN ir) BIC naudojimas automatizuojant mokėjimus	5 str. 4 dalis, 5 str. 5 dalis ir 17 str. 3 dalis + priedas	MPV iki 2014 m. vasario 1 d. atlikdami nacionalinius mokėjimus ir iki 2016 m. vasario 1 d. atlikdami tarptautinius mokėjimus yra įpareigoti naudoti BIC, bet tik būtiniais atvejais. Nuo 2016 m. vasario 1 d. yra privalomas tik IBAN.